

N:o 171.

Af Herr C. J. Rossander: Om ändring i viss del af hvad Kongl. Maj:t föreslagit rörande veterinärväsendets ordnande.

Ordnandet af veterinärväsendet och i sammanhang dermed undervisningen af veterinärer inom vårt land är en angelägenhet, som länge stått på dagordningen inom och utom Riksdagen och visserligen är af stor vikt i samma mån som husdjursskötseln i landet uppnått en större utveckling och behovet af skickliga veterinärer derföre allt mera gör sig gällande. Trots sakens onekliga betydelse skulle väl problemet ej varit så svårlöst, om ej, till följd af omständigheter som äro för Riksdagen väl bekanta, det vuxit ut till en verkliga brännande "fråga", för hvars slutliga afgörande alla Riksdagens bemödanden hittills varit otillräckliga. Under sådana förhållanden är det icke otänkbart, att trötthet, ja leda vid de långvariga striderna kan framkalla en önskan att till hvad pris som helst blifva frågan qvitt, och fara ligger således ej fjerran, att den kan komma att afgöras på ett sätt, som icke är det bästa och som icke länder till veterinärväsendets fromma. I Kongl. Maj:ts nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof vid innevarande riksdag bebådades ett förslag till denna angelägenhets definitiva ordnande, men då i den nådiga propositionen inga detaljer af det förslag, som komma skulle, voro angifna och man således ej kunde veta, i hvad riktning dessa skulle komma att gå, fordrade en skyldig vördnad för Kongl. Maj:t att afvakta detta förslag och deraf taga del, innan den, som intresserar sig för saken, kunde anse sig berättigad att i ämnet afgifva ett förslag — möjligen motförslag. Kongl. Maj:ts förslag

Eh. till Riksd. Prot. 1875. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 19 Häft.

till veterinärväsendets och undervisningens ordnande har nu i form af särskild Kongl. proposition till Riksdagen ankommit, men långt efter den vanliga tiden för enskilda motioners väckande. Då jag icke för min del anser det sätt, som den sista för ärendet tillsatta komité föreslagit och som af Kongl. Maj:t blifvit adopterad för det definitiva reglerandet, vara det bästa; ja, då jag håller före att, om Riksdagen skulle äfven antaga detsamma, veterinärundervisningen och veterinärväsendet derpå skulle förlora i stället för att vinna, föranledes jag att, med den rätt som 55 § Riksdagsordningens andra punkt medgifver, i ifrågasvarande ämne väcka särskild motion.

Villigt erkänner jag det förträffliga i många delar af nämnda komité's arbete. Utå en historik om hela veterinärväsendets öden och utveckling i vårt land (i hvilken endast en lucka förefinnes, och den i sjelfva begynnelsen) redogör komitén för dels de flera underdåniga framställningar af representationen angående veterinärundervisningens ordnande, som tid efter annan blifvit afgifna, dels för de många komitébetänkanden och utlåtanden, som deraf framkallats. Det fördöljes alls icke af komitén (sid. 8) att Rikets Ständer klandrat, att de i *Skara utexaminerade djurläkarne voro obehöriga till beställningar med aflöning af allmänna medel*, och att fordringarne på förkunskaper hos eleverna voro alltför låga; ej heller att 1865 års komité bestämdt uttalade den åsigt, att *en läroanstalt vore tillräcklig för utbildandet af erforderligt antal elever och att denna borde ligga i Stockholm, hvaremot veterinärskolans i Skara ändamål och verksamhet borde blifva beroende af den Hernqvistska donationens bestämmelser och tillgångar*, på grund af hvilket komitébetänkande undervisningen i Stockholm äfven definitivt ordnades, under det att för Skara reglementet af år 1855 fortfarande förblef gällande. Detta reglemente medgaf inträde vid läroverket för ynglingar utan andra förkunskaper än sådana, som ungefär kunde vara behöfliga för blifvande hofslagare, och å läroverket medgafs icke någon rättighet att utexaminera veterinärläkare. Denna rätt fick ej skolan förr än genom det Kongl. brevet af den 11 Oktober 1872, men under tiden hade man helt enkelt och i strid mot författningen tagit sig och tillämpade en sådan. Den efterlängtade rättigheten bar emellertid ingen frukt. Då emellertid, säger komitén sid. 12, härigenom icke bereddes elever från Skara utsigten att vinna full kompetens såsom veterinärer med rätt till anställning i statens tjenst, *medförde de förändrade bestämmelserna likväl icke det åsyftade ändamålet*, d. v. s. att förskaffa Skara veterinärskola elever. Än vidare utvecklar komitén med mycken skärpa, att orsakerna till det, att endast ett ringa antal personer vilja egna sig åt veterinäryrket, i allmänhet äro att söka i de ringa löneförmåner och den ringa samhällsställning, som komma veterinärerne till del, oaktadt anspråken på bildning hos desamme stegrats.

Efter hvad sålunda blifvit anfördt, skulle man ha väntat sig ett förslag af komitén, det der vore af art att i roten afhjelpa de af densamma skildrade missförhållanden. Detta har också verkligen framkommit, men endast till fromma för den ena af veterinärskolorna, endast för den ena kategorien af elever, nemligen dem från Stockholm, *der man varit ense om* (sid. 24) att behålla en läroanstalt för meddelande af fullständig undervisning i veterinärkunskapens alla ämnen. För de derifrån utexaminerade eleverne ha föreslagits alla förmåner: uteslutande rätt till anställning i statens tjänst; förhöjda löner både för de civile och de militäre veterinärerne, pensioner, resestipendier, rang. Vare det långt ifrån mig att klandra detta; jag anser tvärtom alla dessa förslag fullkomligt välbetänkta och önskar dem fullständig framgång. Men för veterinärerne från Skara är intet sådant ifrågasatt. De skulle ej ega någon rätt till anställning i statens tjänst, ingen pensionsrätt eller dylikt, de skulle vara till endast för att åt det stora flertalet af landets jordbrukande befolkning bereda tillgång till *billigare sjukvård* (sid. 25); det vill med andra ord säga, att dessa styfbarn af veterinärväsendet äfven i enskild praktik ej skulle hafva samma anspråk på betalning för sitt arbete, som de andra från Stockholm. Det är sant, att fordringarne på de förra också stälts lägre hvad förkunskaper och veterinärbildning angår. Veterinärerne från Skara skulle således genom det nya förslaget ej få sin ställning i ringaste mån förbättrad, och detta oakadt komitén, såsom nyss nämndes, sjelf angifvit, att det åsyftade ändamålet, Skaras förseende med elever, icke med de nuvarande bestämmelserna blifvit uppnådt; hvilket också är sant, ity att der, efter hvad som för mig blifvit uppgifvet, för kort tid sedan ej fanns någon elev, och antalet nu tyckes ha blifvit uppbragt till endast två. Att förhållandet skulle blifva om möjligt ännu sämre om de andre veterinärernes förmåner blifva ökade, men anspråken på eleverne från Skara ökas utan motsvarande fördelar, det tyckes mig ligga i alldeles öppen dag.

Sjelfva grundtanken i komiténs förslag är mig redan motbjudande. Staten skulle för sitt ändamål och den förmögne egendomsegaren för sina husdjur hafva rätt till och tillgång på skickliga veterinärer, men den fattigare landtmannen skulle få nöja sig med en sämre vård för sin ringa hjord eller sitt enda kreatur! Jag kan icke finna detta billigt. Den ringare kostnaden för denna sjukvård är också illusorisk; dels kan lätt en mindre upplyst vård genom ett sämre resultat blifva ofantligt dyr, dels måste dock den ene veterinären liksom den andre lefva af sitt arbete, och den som har lön på stat kan kanske just därför göra sitt arbete billigare. Tillgång synes mig derföre böra beredas åt alla, äfven den fattigaste torpare, på fullt skicklig vård af husdjuren, antingen genom statens eller kommunens försoi; såsom nu också sker med läkarevår-

len i vårt land. Hos oss ha funnits två klasser medici med olika kunskaper, olika bildningsgrad och olika rättigheter, men vi ha blifvit denna olyckliga institution qvitt, och numera finnas ej två slags doktorer: en sort för den fattige, en annan för de bättre lottade; en, som har rättighet till anställning i statens tjänst, en annan, som är opriviligierad, och hvem har skäl att klaga öfver denna reforms genomförande i vårt land? Sundhetskollégium har också helt och hållet i sitt utlåtande afrådt detta arrangement och klarligen ådagalagt olägenheterna af ett sådant veterinärernes skiljande i en bättre och sämre klass. Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastik-departementet har i sitt, den nådiga propositionen åtföljande yttrande till statsrådsprotokollet sökt vederlägga Sundhetskollégii anmärkningar i detta hänseende, men, som det synes mig, utan framgång. Det oaktadt är detta komiténs förslag af Kongl. Maj:t utan ändring godkändt och till Riksdagen nu hänskjutet.

Men ännu mera. Utom det att förslaget, såsom jag sökt visa, innebära en principiell oriktighet, och det är högst antagligt, att ingen förnuftig ung man väl skall komma att gifva sig in på en bana, hvilken lemna så ringa utsigt till framtida bergning och anseende, som den att inträda såsom lärjunge vid Skara veterinärinstitut, så har komitéen föreslagit en stegring af undervisningen derstädes och äfven en ganska försvarlig tillökning i anslaget till denna skola. Detta har äfven af Kongl. Maj:t blifvit äskadt. All sannolikhet är för handen, att dessa kostnader, på så sätt använda, skulle blifva helt och hållet bortkastade. Endast en utväg skulle då till sist återstå, och den vore, sedan de många lärarne väl funnes, att utbilda Skara undervisningsverk till ett i allo fullständigt, med samma rättigheter och åligganden som det i Stockholm. Man finge då två fullständiga veterinärläroverk, och hvad slikt slutligen skulle kosta, derom kan man lätteligen göra sig ett begrepp, då man af samma nådiga proposition får inhemta, hvad som behöfs för att skapa ett fullständigt veterinärinstitut. Alldeles detsamma skulle för öfrigt antagligen inträffa, om veterinärskolan i Skara verkligen skulle lyckas att draga till sig elever och få utexaminera veterinärer. Deras ställning skulle snart blifva alldeles olidlig och deras klagan så högljudd, att systemet inom kort tid blefve ohållbart.

På nu anförda skäl anser jag Riksdagen ej böra beträda den väg, som den Kongl. propositionen anvisar för veterinärundervisningens ordnande. Andra förslag i samma ämne äro tid efter annan angifna, och på annan väg synes mig frågan också böra lösas. Dervid måste det i första rummet afgöras, om det verkligen är behöfligt att i vårt land bekosta två veterinärskolor. Förutsatt, såsom sig bör, att alla veterinärer böra hafva samma utbildning, kan denna fråga svårligen besvaras med annat än nej. Långt rikare länder med

flerdubbelt större befolkning än Sverige nöja sig med en. Att denna bör ligga i Stockholm, "derom äro ju alla ense" och sjelfva den Kongl. propositionen bekräftar detsamma. Oaktadt veterinärskolan i Skara redan fanns, inrättade statsmakterna den i Stockholm, och det skedde ej utan tillräckliga skäl. Jag behöfver ej här uppräknade dessa, de hafva så många gånger äfven i Riksdagen blifvit framhållna, att den, som vill i detta fallet taga skäl, deraf måtte ha fått mer än nog. Ingen myndighet, ingen sakkunnig, i ämnet hörd, har yttrat en häremot stridande åsigt.

Men skolan i Skara finnes dock, och *orten* har vant sig vid denna fördel. Dessutom finnes för ändamålet den ofta omtalade donationen. Det är nu visserligen sant, att denna endast inbringar ej fullt 3,000 kronor om året, och det tyckes vara en temligen tydlig misshushållning att, för behållandet af dessa 3,000 kronor, utan tvingande skäl, för att ej säga alldeles utan ändamål, uppoffra 17,000 kronor om året och kanske snart ändå mera. Men, man *kan* använda penningar på mycket sämre sätt, än att underhålla en vetenskaplig institution, äfven om den ej är för statens ändamål behöflig, och om Riksdagen anser, att landet har råd till en sådan lyx, så vill jag för min ringa del ej sätta mig deremot. Men dervid gäller det dock att tillse, att skolan åtminstone uppfyller ett förnuftigt ändamål. På nu föreslaget sätt gör den det icke, efter hvad jag hoppas hafva bevisat; men den kan möjligtvis göra det på ett annat. Under det bästa skedet af veterinärundervisningens utveckling i vårt land gjorde Skara veterinärinstitut verklig nytta till följd af ett system, som tillämpades af den om veterinärväsendet så högt förtjente öfverdirektören Norling. Han var direktör för båda undervisningsverken och han hade ordnat sambandet dem emellan så, att under det skolan i Stockholm städse var en fullständig, eleverne i Skara derstädes fingo genomgå halfva sin kurs för att sedan tillsammans med dem i Stockholm här genomgå den högre undervisningskursen. Med bästa nytta för veterinärinstitutet i Skara, om man nödvändigt vill behålla denna institution såsom sådan, och för hela veterinärväsendet, synes mig denna undervisningsplan kunna ånyo tillämpas. Komitén omnämner den, utan att besrida dess lämplighet, och Landtbruksakademien har år 1862 tillstyrkt densamma. Fordringarne för inträde böra blifva desamma vid båda undervisningsverken: maturitetsexamen. Stockholmskolan skulle fortfarande vara ett fullständigt undervisningsinstitut, den i Skara deremot endast tvåklassig. Efter derstädes genomgångna tvänne år, skulle lärjungarne genomgå de båda senare årens kurs i Stockholm. Om ett sådant experiment än skulle misslyckas, är kostnaden därför långt mindre och vådan äfven ringare, än af det som Kongl. Maj:t föreslagit. Troligare är dock, att skolan i Skara skulle kunna göra nytta, och *orten* finge behålla den så energiskt för-

svarade förmånen att ega denna veterinärskola i sitt sköte. Kostnaderna för statsverket blefve i alla händelser mindre betydliga, än dem, som krävas af förslaget i den Kongl. propositionen. För ordnandet af Skara veterinärskola enligt nu angifna plan skulle nemligen erfordras:

Till lön för föreståndaren	4,500 kronor och bostad.
” ” en lektor	3,500 kronor.
” ” en adjunkt	1,500 kronor jemte bostad och någon inkomst af ambulatorisk klinik.
” ” en instruktionssmed	1,000 kronor och bostad.
8 stipendier à 125 kronor	1,000.
Premier	90.
Experimentalkostnader och vetenskapliga rön	150.
Böckers inköp	300.
Byggnaders underhåll	200.
Diverse utgifter	1,260.
Onera och skatter	125.
Betjening	600.
	Summa 14,225 kronor.

Nuvarande inkomster:

af Brogården	1,800 kronor.
arrende af Horshaga qvarn	400 ”
öfriga arrenden	1,165 ”
Räntemedel	1,110 ”
Ränta af premiefonden	90 ”
Nuvarande statsanslag	4,100 ”
	Summa 8,655 kronor.

Ökad t årligt anslag alltså 5,560 kronor i stället för 12,900, som enligt det Kongl. förslaget äro nödiga.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra tillåter jag mig alltså värdsammast föreslå:

att Riksdagen, med gillande i allt öfrigt af hvad den Kongl. propositionen om ordnandet af veterinärväsendet och veterinärundervisningen innehåller, behagade för Skara veterinärskola, om denna anses böra såsom veterinärundervisnings-

anstalt bibehållas, besluta att anslå ett belopp af 5,560 kronor årligen, att användas på det sätt och i den syftning, som i denna min vördsamma motion äro angifna.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Carl J. Rossander.
